27684 Ivić vrtlarnar

Poštarina plaćena.

Mali oglasnik
stoji do 20 riječi 6 Din., svakih daljnjih 5 riječi 2 Din. više. - Za ponude ili adresu u upravi posebno još 1 Dinar. Upitima valja priložiti marku od 1 Dinara za odgovor.

Uzorni Vrtlar

Ilustrovani list za unapređenje vrtlarstva ::: te uzgoj manjih domaćih životinja :::

Izlazi jedanput mjesečno. Godišnje stoji za SHS. Din. 40·—. - Za inozemstvo Din. 50·—. - Adresa: ::: ZAGREB I., Poštanski pretinac broj 201 :::

Cijena 4 dinara.

Veliki oglasi:

cijela stranica	Din	600·—
1/2 stranice	„	330·—
1/4 „	„	175·—
1/8 „	„	90·—
1/16 „	„	50·—
1/32 str. (t. j. šir. 4 1/2, vis. 3 cm)	„	25·—

Na 1. str. omota 25% više.

Godina IV. **Zagreb, lipanj (juni) 1926.** **Broj 6.**

268

ANTUN

KOLAČEK

Preradovićeva ul. 18 (dvorište)

Prima sve vrsti narudžaba za bouquete, vijence dekoracije i t. d., uređivanje vrtova, nasada i perivoja, brzo, točno i uz najumjerenije cijene!

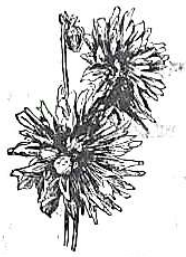

Najstarija cvjećarska radnja

Z. PRINZ

Duga ulica 12 ZAGREB Telefon 9-34

Utemeljeno godine 1892.

Prvorazredni

cvjetni salon

za izradbu najmodernijih bouqueta, arangementa, dekoracija stolova, bouqueta za vjenčanje, nadgrobnih vijenaca, te svih u cvjećarsku struku zasjecajućih izradba. — Umjerene cijene!

Ukusna izradba modernih **nadgrobnih**

vijenaca

bouqueta i raznih arangementa. Trgovina svježeg cvijeća sa talijanske riviere

T. Svoboda

Zagreb

Frankopanska ulica 2-b

Telefon 10—27

Domaći

kunići

Mladi, 2 mjeseca stari, od garantirano čistokrvnih, nagrađenih pasmina. Razašilje: Strok. klub za gojenje domaćih kunićev, Kamnica pri Mariboru. Za odgovor priložiti marku od 1 Dinar. 889

Sadržaj:

1. **O grmu i žbunu** (Nastavak) (Sa sl.). — 2. **Izboji ružinih divljaka.** — 3. **Kako treba rajčice obrezivati** (Sa sl.). — 4. **Ogrtanje povrća.** — 5. **Upute za sjetvu povrća.** — 6. **Zalijevanje voćaka.** — 7. **Razno iz vrtlarstva.** — 8. **Jedno uspjelo pčelarsko predavanje.** — 9. **Radni kalendar za lipanj (juni).** — 10. **Razno iz sitnog živinogojstva.** — 11. **Kopuni** (Sa sl.). — 12. **Pitanja i odgovori.** — 13. **Književne vijesti.**

Jaja

za nasad

od čistokrvnih žutih „Orpington" kokoši porijeklom iz Češke prodajemo po 8 Din. komad. Težina pjetla od 4—6 kg., a kokoši 3 1/2—4 kg. Kokoš nosi 140—170 komada jaja godišnje. Meso je tečnije nego od naših domaćih kokoši. Ne oklijevajte, nego pišite još danas na adresu: Z. Radaković, Bjelovar, Rusanova ul. 5. 819

Rimski zumbuli

bijeli i plavi

Od 15. junija pa do konca septembra razašiljem lukovice (debele 4—4 1/2 cm u promjeru) uz cijenu od Din 2·— po komadu. Na 100 kom. 10%, a na 1000 kom. 20% popusta. Za narudžbe 200 kom. i više nosim i trošak pakovanja i poštarine. — Lukovice od 3 cm. promjera po komadu Din. 1·—, a uz popust kao gore. Kod 300 kom. i više franco troškovi. — Narudžbe i novac slati na:

Marko Marojica

Mlini—Župe (Dubrovnik) 888

SALON CVIJEĆA

SALON DES FLEURS — BLUMENSALON

ELLA KAISER-HERZMANSKY

Balkan Palace - ZAGREB - Marovska ul. 10

Preuzima sve u struku zasjecajuće radnje po najnovijem ukusu

On se charge de tous les travaux de ce genre en goût le plus moderne

596

Übernimmt alle in dieses Fach einschlägigen Arbeiten in neuester Geschmacksrichtung

Preporučam za sadašnju sjetvu

SJEME

od: Endivije, Matovilca, Spinata, Salate raznih vrsta cvijeća: Maćuhica, Potočnica, Karanfilja Bellis, Primula, Cinerarija, Calceolarija, Ciklama itd

I. KAFKA (prije „Zrno") **ZAGREB**

Preradovićeva ulica 8 Telefon broj 17—74

Zahtjevalte veliki cjenik, koji se šalje franko i badava.

Najukusnije uređivanje

GROBOVA

kroz čitavu godinu, obavlja savjesno vrtlarstvo **Majcen,** ZAGREB (Mirogoj)

HRVATSKA

UČITELJ. ŠTEDNA I PREDUJMOVNA ZADRUGA U ZAGREBU

Kukovićeva 34 **Osnovana 1889.**

Prima uloške

i podijeljuje vjeresiju uz najpovoljnije uvjete

Proljetna ponuda

za vrtlare i privatnike

Pelargonium zonale i peltatum (visoke i penjačice) u raznim odlikama. **Ruže** visoke dvo- i jednogodišnje, niske, nove i stare, dobre vrste. **Chrysanthemum** (matice i mlade biljke) 20 vrsti. Nadalje veliki izbor vrsta: **Fuchsia, Salvia, Petunia, Begonia** (gomoljasta i semperflorens), **Gloxinia, Dracaena, Dahlia** (georgina) i t. d. Rasadne biljke za vrt od **maćuhica (Bellis),** klinčića **(Dianthus)** običnih i Chabaud, **Verbena, Phlox Balsamine, Astra, Celosia, Antirhinum, Tropaeolum, Cobaea** i t. d., kao i **rasadne biljke od raznog povrća.** — Cjenik na zahtjev badava i franko.

Eduard Pecina Zagreb

Tratinska cesta broj 63-c

Zahtjevajte!

najjeftiniju ponudu

šumskog bilja, bilja za živice (žive ograde), **ruža i ružinih divljaka, voćnog i ukrasnog grmovlja i t. d.**

Katalog i cjenik šaljemo besplatno.

E. SANDER

Baum und Rosenschulen

TORNESCH in HOLSTEIN

(NJEMAČKA)

Osnove za

moderne parkove

[javne i privatne]

kućne vrtove

852

izrađuje strogo strukovno:

V. Belšan

vrtni tehničar - Vrapče donje 10 - kraj Zagreba

Oglašujte!

u „Uzornom Vrtlaru"!

Prof. Pirnat: Cvijeće u sobi	Din 32·—	Piessier: Forstliche Kubierungstafeln	„ 80·—
Prof. Pirnat: Povrćarstvo	„ 20·—	Schlips: Handbuch der Landwirtschaft	„ 120·—
Radić: Voćarstvo	„ 30·—	Mahlich: Kaninchenzucht	„ 20·—
Mandekić: Krumpir	„ 20·—	Ludwig: Am Bienenstand	„ 20·—
Steinhauz: Nonius	„ 25·—	Praktische Geflügelstallungen	„ 40·—
Körösk.-Turk: Gospodarstvo	„ 230·—	Barfuss: Der Obstbau	„ 20·—
Nenadić: Osnovi šumarstva	„ 100·—	Rubenstruuk: Hühnerrassen	„ 80·—
Most.: Uzgoj i dresura pasa	„ 25·—	Fechner: Kleine Viehzucht	„ 30·—
Prohaska: Govedarstvo I./II.	„ 104·—	Weippl: Bau des Bienenhauses	„ 20·—
Radić: Vino od trsa do trošidbe	„ 50·—		
Pollak: Katechismus des Forstschutzes	Din 42·—		

Ove i sve druge gospodarstvene knjige mogu se dobiti u

Knjižari M. Šek Zagreb

Strossmayerova ulica 6

Cvijeće u sobi

na predprozornici i balkonu

od prof. Stj. Pirnata

*

Bogato ilustrovana knjiga koja sadrži sve potrebne upute za ljubitelje biljaka lončanica

*

Knjižarska cijena Din 32·— (tvrdo vezano sa zlatotiskom Din 45·—). - Naši pretplatnici dobivaju ovu knjigu za Din 25·—, (tvrdo vezanu za Din 38·—). Poštom uz unaprijed poslan novac za 2 Din više.

Vrtlarski noževi

raznih modela, pravi engleski, čelični fabrikat firme **W. Saynor, Sheffield (England).** — 1 kom. 36·— Din. Veći model 40·—. Kresači (Hippe) 50·— Din., mogu se dobiti na veliko i malo u trgovini sjemenja

Tima Vladisavljević - Beograd

Bosanska ulica 30 834 **Bosanska ulica 30**

Uzorni Vrtlar

Ilustrov. list za unapređenje vrtlarstva -- te uzgoj manjih domaćih životinja --

Izlazi jedanput mjesečno.

Pretplata za godinu 1926.:

Za S. H. S. Din. 40·— (polug. Din. 20·—), za inoz. Din. 50·—. * Strukovni upiti i suradnja šalje se na: S. Pirnat, prof., Zagreb, Ciglana 24. * Novac i sve što se tiče oglasa, pretplate i prodaje šalje se na: „Uzorni Vrtlar", Zagreb I., Pošt. pret. 201.

God. IV. — Broj 6.

Zagreb, lipanj (juni) 1926.

O grmu i žbunu.

Biljke trajnice (perenne).

(Sa slikama)

Piše: Dr. Avelin Stahuljak, Klanjec, Hrv. Zagorje.

(Nastavak.)

Uzimljem grmove, a iza njih žbunove proljetne, pa ljetne i jesenske, najprije po veličini (niže i sve više), a onda po vremenu cvjetanja (najranije, rane i sve kasnije).

I. Grmovi

A. Proljetni (glavna cvatnja ožujak — svibanj).

Po veličini:

Deutzia gracilis, „Falsche Myrthe", uzraste 0·5—1 m. Cvijet bijele ili ružičaste boje, vrlo lijep i bujan razvija se u svibnju i lipnju. Prija joj sunce, no uspijeva i u polusjeni. — Uzrastom su više: Deutzia Lemoinei (0·5—1·5 m), bijela, ružičasta ili crvena vrlo lijepa i bujna cvijeta. Prikladna je za ukrasne skupine (grupe) kao i u cvjetnoj liji (lijesi). Deutzia discolor (1—2 m). Deutzia crenata (scabra) uzraste i do 1·5—2—2·5 m. Cvijet je vrlo lijep bijel, ružičast ili crven. Ima lijepo lišće, koje u jesen požuti. Prikladna je za skupine kao i za cvjetne lije. Voli sunce ali uspijeva i u polusjeni.

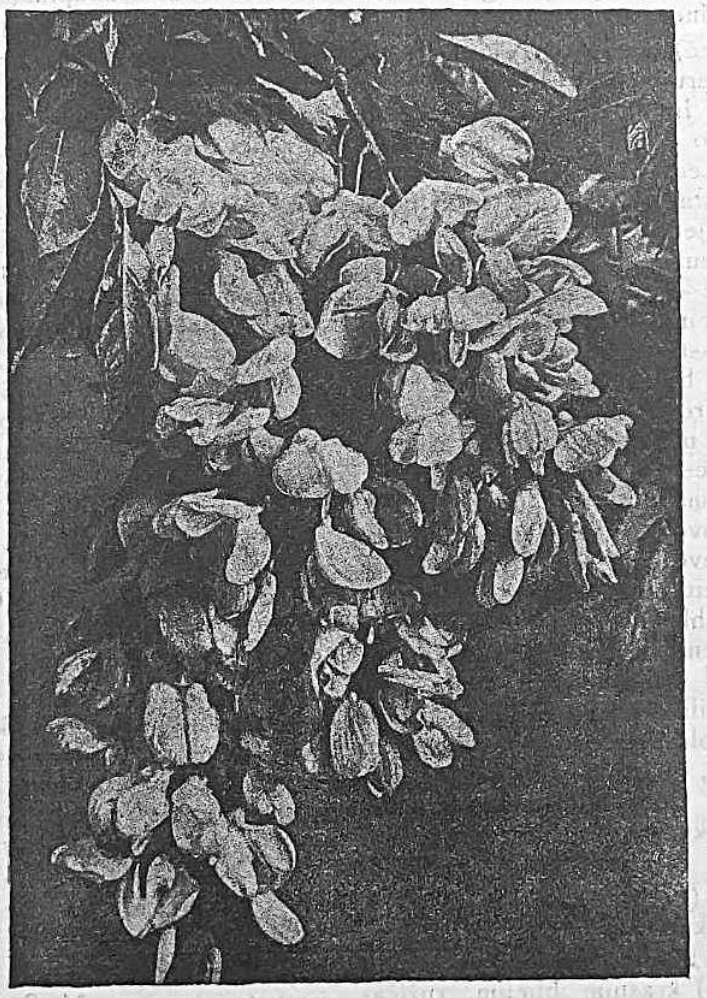

WISTARIA CHINENNSIS (GLYCINE)
GLICINIJA.

Paeonia arborea, drveni božur, božurak, brozgva (Pfingstrose), uzraste 0.5—1—2 m, a u svibnju—lipnju razvije krasne, velike cvijetove bijele, jorgovanasto—bijele ili ružičaste, crvene ili grimizne boje. Ima i punocvjetnih, gurmatih (flore pleno). Voli sunce, no uspijeva i u lakoj sjeni. Osobito je lijepa kao samosama biljka ili u grupama, pa i na cvijetnim lijama. Zimi ju treba pokrivanjem zaštititi od pozebe. Voli ponešto vlažno tlo.

Dièrvilla (Weigela) 0·5—2 m (D. Lonicera 0·5—1 m; D. hybrida 1 do 2 m), cvate vrlo lijepim bijelim, ružičastim ili crvenim cvijetom u svibnju—lipnju (D. Lonicera u lipnju—srpnju; mnoge i remontuju t. j. cvatu ponovno, u kolovozu). Voli sunce, ali uspijeva i u polusjeni. Prikladna je za grupe i cvjetne lijehe. Iza cvatnje obreže se staro drvo.

Azalea pontica ili Rhododendron flavum (gentske azaleje) 0·5 do 2 m, cvate u travnju, a ponajviše u svibnju vrlo lijepim cvijetom bijelim, žutim do narančastim, ružičastim, crvenim, grimiznim. Lišće je mirišljivo, biljka otrovna. Voli sunce, ali ne suviše žestoku sunčanu pripeku, od koje ju valja zaštićivati. Uspijeva i u polusjeni. Prikladna je za skupine (grupe). Čednih je zahtjeva; prija joj snažno tlo, smjesa od sitnog pijeska i šumske zemlje crnice. Ljeti treba obilno zalijevati. Nalik na nju je Azalea mollis, ali kod nje preteže cvijet.

Jasminum nudiflorum, jasmin ili čemin (pravi proljetni), 1—1·5m i više, cvijet zlatno-žute boje vrlo lijep, cvate u ožujku-travnju (često i zimi prije

lišća). Voli sunčan, topao i zaštićen položaj. Kao samosama biljka ili u skupinama, ali i kao visilac i uza zidove.

Prunus triloba, 1—2 m, cvate u travnju-svibnju krasnim, obilnim ružičastim cvijetom, obično gurmatim (flore pleno). Voli sunčan, topli i zaštićeni položaj. Goji se kao grm ili polustablo, a vrlo je prikladna za skupine, cvjetne lije ili kao samosama. Obrezuje se nakon cvatnje.

Forsythia intermedia, suspensa (visjelica; ima i penjačica) 1—2 m (a ima i viših kao F. spectabilis densiflora, 1·5—3 m; vrlo je lijepa F. Sieboldi), cvate vrlo lijepim žutim cvijetom u ožujku-travnju, prije lišća, koje je lijepe tamno-zelene boje. Kao samosama biljka ili u skupinama uspijeva na sunčanom toplom i zaštićenome položaju.

Viburnum Opulus roseum sterile (bobut; Viburnum Lantana = udika, udljika) (Schneeball) 1—3 m i do 4 m, a ima i viših. Cvate u svibnju-lipnju vrlo lijepim bijelim ili ružičastim loptastim cvatom. Ne donese nikakva ploda. Lišće je lijepo, a u jesen pocrveni. Voli sunce, ali uspijeva i u polusjeni. Prija mu i ponešto vlažno tlo. Raste brzo, pa je zgodan kao samosama biljka ili za skupine.

Rhododendron (sleč), Parsonovi hybridi, 1—3m (Ima i nižih: R. ferugineum do 1 m, cvate tamno ružičasto ili crveno u lipnju-srpnju; R. hirsutum do 1m, cvate sjajno-ružičasto ili blijedo-crveno u svibnju-srpnju. Ima i viših: R. catawbiense do 6 m; R. grandiflora 1—4 m, raste stablasto, cvate u svibnju-lipnju jorgovanaste boje cvijetom. Svi ovi imadu vazdazeleno lijepo lišće, vole sunce i dovoljno vlage, ali uspijevaju i u polusjeni. Sve ostalo kao kod Parsonovih hybrida) — Cvate krasnim cvijetom bijelim, ljubičastim, jorgovanastim, ružičastim, crvenim ili grimiznim (i u svim varijacijama ovih boja) Ide među najljepše uresne grmove (njem. Alpenrose). Cvate u proljeću u travnju do lipnja (odnosno u svibnju-lipnju). Lišće lijepo, vazdazeleno. Voli sunce, uspijeva i u polusjeni. Obično se goji kao samosama biljka ili u skupinama. Voli trajašnu vlagu t. j. dovoljno vlažne tli, ili pak zalijevanje. Uspijeva i na sjevernom položaju, no bolje na južnom i sunčanom; od zimskog i prvog proljetnog sunca treba ga zaštititi. Uvehle cvijetove treba odrezati. — Nalik na Rhododendron jest Kalmia latifolia, 1—4 m visoka. U svibnju-lipnju cvate vrlo lijepim bijelim do ružičastim ili crvenim cvijetom. Lišće vazdazeleno, vrlo lijepo. Voli sunce, ali uspijeva i u polusjeni pa i u jačoj sjeni, a u svakom slučaju zahtijeva i dosta vlage. Tlo dosta pjeskovito ali bez vapna. Prikladna biljka za skupine ili za cvjetne lije.

Chaenomeles ili Cydonia japonica, japanska dunja, gunja, tunja (Quitte), naraste do 3 m (0·5—3 m, jer ima i nižih kao na pr. Cyd. jap. Maulei, 0·5—1 m, sa vrlo lijepim crvenim cvijetom). Cvate gurmatim (flore pleno) krasnim bijelim, ružičastim, crvenim ili grimiznim cvijetom mjeseca ožujka-svibnja. Lijepo lišće je sjajno tamno-zeleno. Plod je vrlo lijep, žut pa crveno do narančasto zadunut, slatko mirisav, u rujnu-listopadu upotrebiv kao dunja. Voli sunce a prikladna je za skupine i cvjetne lije.

Hamamelis japonica arborea, uzraste 3—5 m (H. mollis 2—4 m) cvate vrlo lijepim, zlatno žutim cvijetom (sa ljubičasto-crvenom ili ljubičasto-grimiznom čašicom). Cvate već u veljači-ožujku-travnju prije listanja. Lišće je lijepo, u jesen postane žuto do narančasto ili grimizno. Voli sunce i topli položaj, no uspijeva i u polusjeni.

Magnolia Soulangeana drvce je 3—5 m visoko. Cvate krasnim cvijetom crvenim, iznutra bijelim ili bijelim ali crvenkasto zadunutim i to u travnju-svibnju prije listanja. Ima vrlo lijepo, mirišljivo lišće. Voli topli, zaštićeni sunčani položaj, a goji se kao samosama krasnica. Magnolija ima mnogo vrsta, i mnogo viših, pa i čitavih drveta. Vrlo je lijepa niža Magnolia stellata (Halleana), 3—4 m visoka, no u nas obično jedva 1 m. Cvate bujno, rano, u ožujku-travnju, krasnim bijelim cvijetom prije listanja. Lišće joj je vrlo lijepo, mirišljivo. Voli topli, zaštićeni, sunčani položaj, ali napreduje i u polusjeni. Ne reže se.

Laburnum vulgare (Adami, alpinum, ovaj je ljetni; i t. d.) zanovijet, Goldregen, (zanovijet, žučica, žutilova trdva, tila, po B. I. cytisus (vrsta), no i Laburnum vulgare isto je što Cytisus Laburnum). Uzraste kao grm 3 m, a kao drvce 7 m. Cvate bujno u svibnju-lipnju krasnim žutim cvijetovima u vrlo lijepim velikim cvjetnim grozdovima, što vise. Uspijeva na suncu ili u polusjeni. Goji se kao samosama ili u skupinama, često kao zastirka uz ograde, zidove i t. d Otrovna je biljka.

Syringa vulgaris, jorgovan (Flieder), uzraste 2—5 m i više (i osobito lijepi hybridi mu 3—5 m), pa krasni niži Syringa persica do 2 m (1—2), koji cvate u svibnju krasnim bijelim ili svjetlo-jorgovanastim mirisnim cvijetom. Voli sunce, gaji se u skupinama, a iza cvatnje reže se. Syringa Rhotomagensis chinensis) 2—3 4 m, cvate u svibnju lipnju vrlo lijepim, mirisnim, svjetlo jorgovanastim cvijetom; varijacija: S. rubra, Saugeana visjelica vrlo lijepog crvenog (crveno ljubičastog) cvijeta, i viši: Syringa japonica 2—6 m, lijepog, bijelog cvijeta, (mirisnog ko kalina), koji cvate u lipnju, i lijepog lišća; brzo raste a goji se kao samosama biljka; voli sunce]. Jorgovan cvate u svibnju pa do početka lipnja krasnim, mirisnim, bijelim, jorgovanastim, crvenim, grimiznim cvijetom i (izmiješano). Uspijeva na suncu ili u polusjeni (hybridi osobito na suncu) i u suhom tlu. U skupinama (hybridi i kao samosame biljke), prikladne za zastirke (osim hibrida). Obrezuju se iza cvatnje.

Kao ljubičasta zanovijet jeste Wistaria ili lažna Glycine sinensis, do 8 i više m (3—10 m), penjačica cvate krasnim bijelim, mirisavim, svijetlo ljubičastim cvijetom u velikim, krasnim, visećim cvjetnim grozdovima. Ima i gurmatih (flore pleno). Cvate u svibnju-lipnju, a često još i pred jesen Voli sunčan, topli položaj, a goji se obično kao samosama biljka. Još su vrlo lijepi proljetni grmovi (bolje: stabalca i stabla): Malus, jabuka, više vrsta, koje sve cvatu u svibnju (-lipnju). M Sargenti, poniska odnosno povisoka, do 1·5 m sa vrlo lijepim, bijelim cvijetom.

M. floribunda, 3—6 m, vrlo lijepi ružič., crveni cvijetovi. - M. Scheideckeri sa vrlo lijepim bijelim ili ružičastim cvijetom. — M. spectabilis 3—8 m, sa vrlo lijepim ružičastim cvijetom. — M. Parkmani vrlo lijepog ružičastog cvijeta i navlastito M. Niedzwietzkiana 2—5 m, sa vrlo lijepim cvijetom grimizne (tamno crvene) boje, u svibnju, lijepim crvenim lišćem i lijepim crvenim plodom (od kolovoza do listopada), uopće gotovo sva crvena; voli sunce. Crataegus monogyna, glog, glogov trn, 2 6 m. Cvate u svibnju-lipnju vrlo lijepim bijelim, ružičastim ili crvenim cvijetom. Uspijeva na suncu kao

i u manjoj ili većoj sjeni. — Cornus florida (cornus mascula = drijen, drijenak, dren) 3 6 m, cvijet bijel sa crvenkastim zalisnicima, u svibnju. Krasan list u jesen je crveno-ljubičaste boje. Uspijeva u polusjeni. Cercis Siliquastrum, 4—8 m, cvate krasnim ljubičasto-crvenim (tamno ljubičasto-ružičasto) cvijetom, u svibnju. Lijepo lišće. Uspijeva na suncu. — Drvo: Paulownia imperialis (tomentosa) 5—14 m. U travnju—svibnju cvjeta vrlo lijepim ljubičastim (ljubičasto-modrim) cvijetom prije nego li prolista. I listovi su lijepi. Uspijeva na suncu.

Po vremenu cvjetanja, bez obzira na veličinu (od prilike): Hamamelis japonica, cvate u veljači—ožujku (travnju) zlatno-žutim cvatom; Jasminum nudiflorum, u ožujku—travnju (često već zimi) zlatno-žutim cvatom; Forsythia u (ožujku) travnju, žutim cvijetom; Cydonia (Chaenomeles) japonica, u (ožujku) travnju—svibnju, cvate bijelim, ružičastim, crvenim odnosno grimiznim cvijetom; Magnolia Soulangeana u travnju—svibnju, bijelo, crveno; Azalea u travnju—svibnju, bijelo, žuto, narančasto, ružičasto, crveno, grimizno, sa Rhododendronom u (travnju) svibnju—lipnju, koji cvate bijelo, ljubičasto, jorgovanasto, ružičasto, crveno, grimizno i kalmijom, što cvate u svibnju—lipnju; Prunus triloba, u travnju—svibnju, ružičasto; Paulownia u travnju—svibnju, ljubičasto; Cornus florida u svibnju, bijelo-crveno; Cercis Siliquastrum u svibnju, ljubičasto-crveno; Malus Niedzwietzkiana u svibnju, grimizno; Syringa u svibnju do početka lipnja, bijelo, jorgovanasto, crveno, grimizno; Laburnum u svibnju (lipnju), žuto; Crataegus u svibnju (lipnju), bijelo, ružičasto, crveno; Wystaria u svibnju—lipnju (često i u jesen), bijelo, ljubičasto; Deutzia u svibnju—lipnju, bijelo, ružičasto, crveno; Diervilla-Weigela (hybrida) u svibnju— lipnju, bijelo, ružičasto, crveno; Viburnum Opulus u svibnju—lipnju, bijelo, ružičasto; Paeonia arborea na koncu svibnja—lipnja, bijelo, jorgovanasto, ružičasto, crveno, grimizno.

Po ljepoti:

Tu je razvrstavanje sasvim subjektivno. Recimo: Rhododendron (sleč), Syringa (jorgovan), napose crveni i perzijski bijeli, Magnolia, Paeonia (božur), Viburnum (kamišovina, Vib. Opulus, bobut), Prunus triloba, Cydonia japonica (japanska dunja), Malus (jabuka), Wistaria, Laburnum, Forsythia, Deutzia, Diervilla, Jasminum, Crataegus (glog) i dr.

Uži izbor: Jorgovan, Magnolia, božur, bobut, dunja, zanovjet, Deutzia.

Najuži izbor: Jorgovan, Magnolia, božur, bobut.

(Nastavit će se)

WEIGELA (DIERVILLA).

Izboji ružinih divljaka.

Svaki ljubitelj cvijeća želi, da mu vrt ukrasuje lijepa ružica — bilo grmovita ili stablašica. Pa kako je u tom pogledu velika potražba, ponestaje po šikarama divljih ruža (šipaka), pogotovo ljepših eksemplara; sve je već prebrano i iskopano.

Iz sjemena odgajati divljake mučan je posao, a opet se ne postigne uvijek lijepo ravno stablo. U toj neprilici neka nam pomogne slijedeći pokus, što sam ga prošle godine izveo:

Tko imade cijepljenih ruža, opazio je, da divljake potjeraju iz samog korijena izbojke. Razumije se, da su ti izboji na štetu ružinoj krošnji — pak ih marljivo uklanjamo. Ja sam — pokusa radi — lijepi takav izbojak ostavio, te ga koncem lipnja okuljrao. Oka se primila i potjerala mladice. Odmah zatim sam taj cijepljeni izbojak povalio kao grebenicu. Onom dijelu divljake (izboja), koji je došao u zemlju, naporio sam koru na tri mjesta, mahovinom obložio, kukom pričvrstio u zemlji, zagrnuo dobrom zemljom i po potrebi zalijevao.

U jeseni, kad sam ruže povaljivao za zimovanje, znatiželjno ali oprezno pregledam svoju grebenicu. Na moju radost lijepo se ukorijenila. Odrežem ju od matice, oprezno izvadim i presadim kao gotovu ružu u posudu, u kojoj je prezimila, a sada je presađena u vrtu, te pokazuje već cvjetne pupove.

Na taj si način možemo pomnožiti ružinih stabalja, te nećemo biti toliko u neprilici za divljake.

Aug. Katar, rav. uč. u m.

Kako treba rajčice obrezivati.

(Sa slikom na str. 61.)

Rajčice (paradajzi, crveni patlidžani) rastu u našim krajevima vrlo bujno, pa ih treba svrsishodno obrezivati, da ono obilje hraniva, koje bi se trošilo na prebujan rast lišća, privedemo plodovima. — Stabljika ove biljke ne drži se uspravno, jer je preslaba, a osim toga pritežu ju k zemlji i plodovi svojom težinom. Treba ju stoga privezivati i to ili uz kolac ili uz brajde od letvica ili uz žicu.

Ako pojedinu biljku privezujemo uz poseban kolac, tad joj ostavljamo samo jedan jedini glavni izboj, a odrežemo sve one postrane izboje, što izbiju iz pazušaca lišća i od kojih bi se razvili postrani ogranci, kad ih obrezivanjem ne bi odstranjivali. Treba dakle svakih 8—14 dana pregledati rajčice i sve spomenute postrane izdanke odrezati, a produženu glavnu stabljiku privezati uz kolac. Kad biljka doraste na kojih 1·7 m, (a toliko je od prilike i kolac visok) tad joj odrežemo i rastući vršak tako, da nad najvišim plodom ostavimo

jedan list. Na ovako gojenoj stabljici razvit će se dosta i jedra ploda, a bit će i dovoljno lišća. Gojimo li rajčice tako, da ih privezujemo uz brajde ili uz žicu, tada uz glavni ostavljamo i jedan ili dva, gdješto i više, najdonjih postranih ogranaka, a svaki od njih gojimo isto tako, kako prije rekosmo za jednu jedinu glavnu stabljiku.

Ogrtanje povrća.

Ogrtanje povrća ide među najvažnije poslove njege koruna, graha, graška, krastavaca, zelja, kelja i ostalog zeljnatog povrća, pa i raznog drugog povrća, koje sadimo u redove. U većim povrtnjacima ogrće se posebnim plugovima ogrtačima, dok nam inače za tu svrhu rabi obična vrtna motičica, kojom zemlju ponešto navučemo oko stabljike. Pri tom dakako treba paziti, da ne pokrijemo zemljom lišće i ostale biljne česti osim najdonjeg dijela stabljike.

Ogrtanje koristi spomenutom povrću naročito time, što se povrće bolje okorijeni, pa tada ne samo čvšće u tlu stoji, nego i obilnije crpi iz tla hranu i bolje uspijeva. Na ogrnutom dijelu stabljike često se razvije i novo korijenje. Na sušnijim i strmijim položajima spriječujemo ogrtanjem prebrzo isušivanje tla oko korijenja biljke.

Ogrtati treba tek onda, kad su se biljke dovoljno razvile. Preranim ogrtanjem ne bismo ubrzali, nego bi naprotiv zaustavljali rastenje bilja.

Upute za sjetvu.

Naši posjednici malih povrtnjaka, koji racionalno iskorišćuju svaku zemljišnu plohu i nabavljaju plemenito uzgojeno sjemenje, znadu se tužiti na neklijavost sjemenja. Oni krive dobavljače. To u većini slučajeva nije ispravno. Zato želim dati neka razjašnjenja, kako treba baratati sa sjemenjem prigodom sjetve.

Da obavimo dobru sjetvu u jednom povrtnjaku najprije moramo znati, koliku površinu kanimo zasijati. Prema veličini površine treba zasijati stanovitu količinu sjemenja, da dobijemo dostatan broj biljaka za rasadu.

Kod obavljanja sjetve moramo paziti:

1. Da zemljište bude dobro priređeno za sjetvu i da u njem ne bude kamenja. Naravna je stvar, gdjegod se nalazi kamen ili kamenčić, tamo nema mjesta za biljku.

2. Koliko grama ili kilograma sjemenja trebamo posijati, da dobijemo stanoviti broj biljaka.

3. Koliko trebamo komada sađenica za stanovitu površinu.

4. Kakovu vrst najboljega sjemenja trebamo nabaviti.

JAPANSKA DUNJA
(Cydonia japonica).

Svaku pojedinu vrst dobro je obilježiti, da ne dolazi do zabune kod rasađivanja pojedinih vrsta sađenica. Željene oznake i bilješke meću se na t. zv. etikete, koje se naprave iz jelovih tankih dašćica. Dašćice se premažu žutim ili bijelim firnisom zato, da kiša ne ispere bilješke, to jest broj cjenika sjemenja od tvrtke, od koje se sjeme nabavilo, i datum, kada je bilo sijano

Da postignemo što bolji rezultat sjetve, treba postupati na slijedeći način: Sjeme se mora na cijeloj površini najednako zasijati. Ovo sjeme pritisne se u zemlju daskom, kakovu upotrebljavaju zidari, kada ravnaju cigle pri zidanju. Nakon toga se obilno zalije vodom. Ako sjeme nije dosta pritisnuto, onda ga voda odplahne, te sjeme ne bude jednolično razdijeljeno po gredici ili klijalištu.

Kada smo pravilno zalili, pokrijemo usjev sa već priređenom mješavinom zemlje i pijeska toliko, koliko je isto sjeme debelo. Nakon toga pokrijemo gredice granjem ili pak zabijemo granje okomito, da cijela gredica bude u poluhladu. Sada zalijemo posijanu gredicu, da ne bude nikada ni na jednom mjestu suha, jer time pospješujemo klijanje sjemenja, a i branimo usjev od buhača (poljskih buha).

Da se vratimo opet na sjetvu. Na prvu točku ne ćemo se napose osvrnuti, jer priredbu zemlje sv znamo.

Druga točka mnogo je zanimljivija.

Endivija ima u 10 grama oko 5000 zrna sjemenja. Da posijemo na gredice, treba 3 kvatratna metra Sađenice, koje dobijemo sa ta tri kvadr. metra, možemo rasaditi na 300 kvadr. metara.

Salata zimska ima u 10 grama oko 6000 zrna; za sjetvu trebamo 3 kvadr. m., a rasađujemo ju gušće, pa trebamo oko 250 kvadr. m.

Cikla ima u 10 grama oko 400 zrna, a to je dostatno za 1 kvadr. m. gredice ili klila. Ako hoćemo rasaditi ciklu na polju od 100 kvadr. m., to trebamo oko 2500 sađenica, a za to trebamo kupiti 70 grama sjemena.

Karfiol ima u 10 grama oko 4000 zrna, a ima se zasijati na prostoru od 1 kvadr. m. Za 100 kvadr. m. treba oko 600 sađenica.

Za zelje vrijedi isto što i za karfiol.

Koraba ima u 10 grama oko 3000 zrna, a sjeme se sije na 1·50 kvadr. m. Na 100 kvadr. m. treba 1500 sađenica.

Ivan Kafka, Zagreb.

I voćke treba zalijevati.

Za ljetne suše treba da vodimo računa i o tom, da li naše voćke imadu dosta vlage. Pomanjkanje vlage ustanovit ćemo lako po tom, što voćka razvija slabije i manje lišće, što odbacuje još nezrele a inače posve

zdrave plodove, što joj lišće bez vidljiva uzroka počinje u većoj mjeri žutjeti i otpadati, što joj se pojedine mladice suše, i t. d.

Voćka nastoji, kano i sve što je živo, da se na životu održi i onda, kad se nađe u nepovoljnim prilikama, na pr. kad joj ne dostaje vlage. U tom slučaju voćka smanjuje trošnju vlage tako, da odbaci jedan dio lišća, kako bi smanjila isparivanje vlage kroz lišće. Ona odbaci i jedan dio plodova, koji sadrže oko 90% vode. S istog razloga napušta i mnoge sočne svoje mladice, koje za svoj razvitak trebaju također mnogo vlage. Ako sve to ne pomogne, tad voćka zbog pomanjkanja vlage propadne, osuši se.

Tuj se voćki mora pomoći i to samo na taj način, da ju čestito zalijemo. Zalijevati možemo jednako kao što zalijevamo i drugo vrtno bilje. No treba znati, da voćke svojim korijenjem prodiru vrlo duboko u tlo, pa će vrijediti samo vrlo obilno zalijevanje, kojim će se valjano navlažiti i dublji slojevi tla. Za to oko debla voćke treba da je prekopana t. zv. zdjelica, u koju se nalijeva voda.

U slučaju, da je zalijevanje voćaka upravo nemoguće, treba nastojati da što većma smanjimo isparivanje vlage iz tla. Kroz okopanu površinu tla vlaga se isparuje znatno sporije nego li kroz neokopanu. Zato treba da je zdjelica oko debla okopana.

DEUTZIA LEMOINEI.

Razno iz vrtlarstva.

Njega šparžišta nakon žetve. Kad prestanemo sa izrezivanjem šparginih izboja, treba da okopamo i poravnamo tlo na gredama, a onda odmah pognojimo dobrim zrelim stajskim gnojem ili pak razrijeđenom gnojnicom. — Gnojenje šparžišta bezuvjetno je potrebno, da nam biljke, koje su za vrijeme žetve oslabile, opet dovoljno ojačaju, kako bi nam uzmogle do godine dati što obilniji i što bolji prirod. Treba dakle gnojiti odmah po žetvi, u doba najživlje vegetacije, dok biljke mogu da gnojenje najbolje iskoriste. Šparga izvrsno naplaćuje i umjetno gnojenje. Odmah nakon dovršene žetve gnojimo sa 40% kalijskom solju (5 metr. centi na 1 hektar). Početkom srpnja i kolovoza, a onda i svršetkom kolovoza sipamo po 1 metr. centu čilske salitre ili amonijskog sulfata, dok u proljeću prije okapanja ili preoravanja sipamo 5 metr. centi superfosfata na 1 hektar šparžišta. U jesen pokrijemo šparžište dobrim stajskim gnojem (400 metr. centi na hektar), koji s proljeća ukopamo odnosno zaoremo.

(Hektar je površina od 100 × 100 m. Naravno, da na manje površine šparžišta uzimamo razmjerno manje količine gnojiva.)

Plijesan na ružama (osobito na Crimson Rambler i sličnima) uništavamo raznim sredstvima, kao na pr. posipanjem zaraženih česti finim sumpornim praškom, kakovim se borimo i u vinogradu proti trsnoj plijesni (Oidium Tuckeri). — Kao dobro sredstvo preporučaju i štrcanje tinkturom, koju si možemo prirediti ovako: U kakvoj gvozdenoj posudi pomiješa se 15 dkg sumpora, t. zv. sumpornog cvijeta, i 25 dkg svježe gašenog vapna u 3 litre vode. To se zakuha na vatri, pa kad uzavrije, drži se još desetak minuta na vatri i neprestano miješa. Kad se tekućina ohladi i razbistri, nalije se u boce i valjano začepi do uporabe. Za štrcanje ruža razrijedimo ju tako, da 1 litru tinkture rastopimo u 100 litara vode. Štrcamo pomoću vinogradarske štrcaljke sa prskalicom, no možemo se poslužiti i metlicom. Dvo- ili trokratno štrcanje uništava plijesan, dok je dosta štrcati jedanput one ruže, kod kojih se plijesan još nije pojavila. Tinktura se može u zatvorenim bocama čuvati i dvije do tri godine. Proti plijesni na ružama uspješno se upotrebljava i koloid. sumpor „Sulikol", pa i druga razna sredstva.

Uzgojiti čvrsto i lijepo deblo kod mlade, kalamljene voćke ne ćemo, ako prerano odrežemo postrane grančice na deblu Te grančice vrše u razvitku debla vrlo važnu zadaću, jer one u svom lišću priređuju hraniva, koja najbližim dijelovima debla pritječu kao građa za ishranu i izgradnju stanica. Pinsiranjem, prirezivanjem, a kasnije i posvemašnjim odrezivanjem pojedinih ili sviju postranih grančica možemo regulisati razvitak i jačanje debla, koje smatramo skladno razvitim onda, kad je razmjer između debljine debla pri tlu i debljine debla neposredno pod krošnjom od prilike kao 3 : 2.

Jedno uspjelo pčelarsko predavanje.

Inicijativom marnog i zauzetog posjednika, poljodjelca i pčelara Dragutina Pošika iz Gornje Rašenice kraj Grubišnog polja, obdržavano je dne 18. travnja pčelarsko predavanje. Makar je bio taj dan hladan i kišovit, sakupilo se preko 20 pčelara iz Rašenice i Ivanovog Sela. Domaći g. učitelj pozvao na predavanje i opetovničare. Sa najvećim interesom i napetošću pratilo se predavanje, koje se otegnulo do 1 sat po podne. Bilo je bezbroj pitanja i razjašnjivanja, čemu se svestrano udovoljilo. Ponajviše su to bili racionalni pčelari. Pčelare sa „Živanovićevom amerikankom", „Uzor džierzonkom osječkom", a neki se odlučili za „Baračevu amerikanku" (sa nastavkom bez Hanemanove rešetke); ponukalo ih na takove moje predavanje se istim uzorkom.

Tamošnja okolica ima dobru proljetnu pašu. Skoro svako gospodarstvo zasije komad zemljišta sa „repicom", koja obilno medi. Svakako promišljena zamisao tamošnjih gospodara pčelara, jer koriste gospodarstvu i pčelarstvu. Tako poljodjeljstvo podupire pčelarstvo, a oboje koristi dotičnom gospodaru. Na želju pčelara i

mlinara g. Pajana, posjetili smo njegov pčelinjak, udaljen oko 10 minuta hoda. Pčelinjak mu je u uzornom redu, a ima na 2 police poređane pčelce u „Uzor džierzonkama osječkim", koje si sam pravi. U pčelarstvu mu mnogo pomaže vrijedna njegova supruga. Pripovijedao nam je, kako se kod jedne ovoproljetne revizije pčela iznenadio brojnim pčelama jednog pčelca, dok je u susjednoj košnici našao samo prazno saće bez pčela. Kako su košnice bile tik jedna do druge, misli on, da su se pčele, poradi nestašice meda u vlastitoj košnici, jednostavno preselile u susjednu košnicu. Možda je bio i drugi koji razlog. Bilo kako bilo, zanimivo je, da pri tom nije došlo među pčelama do pokolja, a pčelar je doblo pojačanog pčelca.

A. Katar

Ministarstvo Prosvete kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Beogradu, rešenjem od 3. VI. o. g. broj 65.531/III., preporučilo je „Uzorni Vrtlar" za nabavu svim školskim i narodnim knjižnicama. — Preporuka je uslijedila na temelju stručne ocjene, koliko samog časopisa „Uzorni Vrtlar", toliko i priloga „Školski Vrt". — Javljajući ovo cijenjenim našim pretplatnicima i prijateljima, molimo da u krugu svojih znanaca prošire ovu vijest, koja za naš list nesumnjivo znači najodličniju pohvalu.

Uredništvo i Uprava.

Radni kalendar za lipanj (juni).

Mjesec lipanj donosi u našim krajevima obično jaču ljetnu žegu i sušu. Kako je suša najopasniji neprijatelj vrtova, treba marljivo zalijevati, prema potrebi i po dvaput dnevno: ujutru i uveče. Ujutru može se zalijevati od zore pa do 9 ili 10 sati, a uveče počamši od 4 ili 5 sati pa do mraka. Osim zalijevanja bit će potrebno i češće polijevanje (škropljenje) povrća i ostalog vrtnog bilja pogotovo u onim vrtovima, koji leže uz prašne ceste. Često će biti nužno zalijevanje i za kišnog dana, jer kratkotrajnija kiša ne navlaži zemlju dosta duboko. — Bilje je sada u živoj vegetaciji, raste i širi se naglo, pa treba i mnogo hrane iz tla. Vrijedit će stoga, ako nekoje povrće kadšto zalijemo i razrijeđenom gnojnicom ili otopinom stajskog gnoja ili pak otopinom kojeg umjetnog gnojiva (čilske salitre, superfosfata ili 40% kalijske soli). Ove otopine treba veoma razrijediti vodom. Tako za obilno gnojenje gnojivim otopinama uzimamo: gnojnice 1 litru na 20 litara vode; čilske salitre oko 1 dkg na 8 litara vode; superfosfata 1 dkg na 10 litara vode; 40% kalijske soli oko 1 dkg na 40 litara vode. Ove gnojive otopine mogu biti još i razrijeđenije. Zalijeva se u razmacima od 5—6 dana. Zalijevanje gnojivim otopinama prijat će naročito svemu zeljnatom povrću, pa krastavcima, dinjama, bučama i rajčicama, dok korun i soćivice (mahunjače) ne vole gnojivih otopina. Nikako ne bi valjalo zalijevati pregustim gnojivim otopinama, jer takove mogu biljkama prije škoditi nego li koristiti. Marljivo treba plijeviti korov, te češće okapati tlo, a svakako uvijek onda, kadgod se na površini okori.

U voćnjaku treba na kalamljenim voćkama plemenite mladice shodnim načinom privezivati, da lijepo i uspravno rastu. Izboje iz podloge treba djelomice, a kad se plemenke snažnije razviju, i posvema odrezati. Izdanke iz korijena treba također odstraniti. Mladice na špalirima i kordoncima privezivati; prema potrebi rastuće vršike pinsirati. I voćkama će za sušna vremena mnogo koristiti, ako ih zalijevamo, kadšto i sa razrijeđenom gnojnicom, osobito u doba, kad se počnu plodovi razvijati. U mnogo slučajeva spriječit ćemo time i opadanje mnogih plodova, kojemu je često uzrokom pomanjkanje hrane i vlage u tlu. Tlo ispod voćaka neka je čisto, okopano uokrug debla. Ne smijemo zaboraviti niti na borbu proti raznim štetočincima, pa ih uništavati, gdjegod se na voćkama pojave.

U povrtnjaku ima sada mnogo i raznog posla. Najvažniji su poslovi okapanje i zalijevanje. — Gredice, sa kojih smo pobrali prirod, prema potrebi primjereno pognojiti trulim stajskim gnojem ili kompostom, okopati, pa ubrzo zasijati i zasaditi novim povrćem druge vrsti. Barem po dva priroda godišnje može u našim krajevima donijeti svaka povrtna gredica. — Još uvijek može se sijati rani grašak i grah, a i salata i endivija, rani kelj glavati i lisnati, koraba i slično. Sade se prijesadnice: kelja, karfijola i drugog zeljnatog povrća, pa raznih salata, celera i sličnog povrća. Dok će češće okapanje koristiti svemu povrću, treba grašak, grah, rajčice, pa i krastavce ponešto i ogrnuti. Plijevljenje raznog korova važan je posao u povrtnjaku sada, kad uz kulturno bilje i korov bujno raste. Polovicom mjeseca prestat ćemo i sa žetvom šparge, a nakon toga ćemo šparžište što prije pognojiti obilno stajskim gnojem, te kalijskom 40%-tnom solju odnosno drvenim pepelom, koji treba plitko u zemlju ukopati.

U cvijetnjaku je ocvalo razno proljetno cvijeće, a na njegovo mjesto sadimo sada drugo kao: pelargonije, begonije, vanilije i slič. cvijeće. Cvjetne gredice treba češće okapati, plijeviti, zalijevati, a prema potrebi i polijevati (štrcati) cvijeće; nekoje cvjetne biljke i privezivati kao Dahlije, Gladiole i slič. Ocvalo cvijeće odrezivati, čime se cvjetne biljke potiču na ponovnu cvatnju. Krizanteme i Astre presađujemo.

Sijemo na otvorene, valjano priređene gredice razno cvjetno bilje, koje će većinom cvasti tek do godine u rano proljeće, kao: šeboj, klinčić kartuzijanski i druge razne biljke trajnice, koje mogu i na otvorenom vrtu prezimiti. Cinerarije, Calceolarije, Primule i slično bilje sijemo u cvjetne sandučiće, gdje ćemo ih kasnije i pikirati, te prezimiti u klijalištu. Ruže sada možemo okulirati na t. zv. živo ili tjerajuće oko. — Gomolje i lukovice ocvalog proljetnog cvijeća (zumbula, tulipana i dr.) izvadimo iz ukrasnih gredica i ukopamo gdjegod po strani, dok im se nadzemni dijelovi sasma ne posuše, a onda ih na suhom, zračnom, ali natkrivenom prostoru pohranimo, da se dovoljno prosuše. — Umnažamo klinčiće (karanfile) povaljenicama.

U punom cvatu sad su mnoge biljke trajnice i skoro sve ljetno cvijeće. Osim toga cvatu obilno ruže i mnogo ukrasno grmlje i drveće.

Sobno bilje treba svom pomnjom zalijevati. Sve manje osjetljive biljke lončanice držati što više na otvorenom.

Travnjak njegovati kao i doslije. Prazna mjesta nadosijati dobrim vrstima. Obilno za sušna vremena zalijevati. Kosimo li travnjak za sunčane žege, ostavit ćemo otkose da štite travni busen od prejake žege; pod večer tek počistit ćemo travnjak zubačom, a onda valjano zaliti.

U peradnjaku treba da je najveći red i čistoća, čime će se najbolje spriječiti razvitak i širenje kojekakovih opasnih zaraznih bolesti i umnažanje štetnih nametnika (parazita). Peradi neka nikad ne uzmanjka svježe vode za piće i svježeg zelenja. Raznu meku, kašastu hranu treba živadi davati sa mnogo opreza, jer se takva hrana na ljetnoj žegi lako ukisa i pokvari, pa tada može da živadi naškodi.

U koliko se još i sada nasađuju kvočke, ide se samo za tim, da dobijemo mlade živadi za klanje, a nipošto za rasplodne svrhe. Mladu živad, a osobito male purice i perlinke ne valja prvih nekoliko tjedana puštati na rosnu travu, pa ih treba čuvati, da ne pokisnu ili da ne budu dulje izložene žestokoj sunčanoj pripeci. Dobro je stoga, da na ograđenom prostoru, gdje živad danju boravi, bude kakvo krošnjasto drvo ili kakvo nadkrovljeno mjesto, gdje se može živad po volji sklonuti.

Kod ostalih sitnijih domaćih životinja također je vrlo važna prikladna i zdrava hrana. Zelenu hranu ne valja ostavljati na rpi, osobito ako je rosna ili mokra, jer se takova krma na rpi ubrzo ugrije i kvari. Mladunčad neka dobiva umjerene obroke zelene krme, jer prekomjerno hranenje

mladunčadi ovakovom krmom često uzrokuje kojekakove neurednosti u probavi. Sve sitnije domaće životinje, koje danju puštamo iz njihovih staja, treba redovito čistiti, očesati, pa i oprati, da ih riješimo razne gamadi, koju vani pokupe. Staje treba držati u najvećoj čistoći, te ih valjano i obilno zračiti. Za žestoke žege treba psima, svinjama i ovcama udesiti mogućnost, da se kupaju, a ustreba li, okupati ih i proti njihovoj volji. Ovce treba stići. Na paši životinjama udesiti zgodno sjenato mjesto, kamo se vazda mogu sklonuti pred žegom.

U pčelinjaku sad je osobito živahno. Pčele se roje, pa treba češće nego inače svraćati se k pčelinjaku. Neprilika je, kad roj sjedne na visoko drvo, odakle ga je teško spremiti. Dobro je imati u pripremi pčelarsku ručnu štrcaljku, da možemo ovakav previsoki roj kano sitnom kišom poškropiti i time ga prisiliti, da se spusti niže. — U koliko bi nam pojedini pčelac rojenjem odviše oslabio, spriječit ćemo rojenje, ili izletjeli roj, nakon što mu odstranimo maticu, opet stresti u košnicu, iz koje je izletio. Skrbiti, da u košnici bude dovoljno prostora za snašanje meda, pa umetati okvirce sa počecima umjetnog saća. Ispunjene okvirce izvrcati i ponovno staviti u košnicu. Pčele se time potiču na življe sabiranje meda, a od toga će pčelar imati samo koristi.

Razno iz sitnog živinogojstva.

Biserke ili perlinke držimo često za ukras među ostalom peradi. No one su i vrlo korisna perad. Neumorno si ljeti same traže hranu, tako da ih jedva i treba prihranjivati. Potamane mnoštvo gusjenica, crvi, ličinaka i kojekakovih kukaca — štetočinja.

Biserke su po svojoj naravi plašljivije nego li ostala živad, pa i gnijezda si rado grade gdjegod na skrovitom mjestu. No lako im je ući u trag, jer se same odaju svojim kreštavim glasom. Radi tog kreštavog glasa, kojim se javljaju čim im ikoliko prijeti kakova opasnost, ne trpe ih škanjci, kopci, lisice i slični razbojnici, jer im biserke mnogi njihov razbojnički podhvat svojim kreštanjem onemoguće.

Ženke i mužjaci veoma su slični, pa ih možemo raspoznati samo po tom, što se mužjak nekud ponosnije drži, što ima nešto veću krestu i rese, nešto sjajnije perje na vratu, a i kreštaviji mu je glas. Mužjak češće nego li ženka, kod svake i male opasnosti, uzdiže krila i poprima neki kanda obranbeni stav. — Ženka može da snese i do 100 jaja godišnje. Jaja imadu tvrđu ljusku nego li kokošija, a vrlo su tečna, kao što je tečno i meso biserki, koje podsjeća na meso jarebica i slične divljači.

Da se mladunčad iz jaja izleže, treba od prilike 4 tjedna. Mladunčad hranimo i njegujemo slično kao i piliće, tek treba im davati češće i kakve mesne hrane. Mladi brzo rastu, pa već za pet tjedana ostave kvočku.

Biserke u vrtu ne prave štete kao što kokoši, jer ne čeprkaju. U zatvorenim peradarnicima ne uspijevaju tako dobro kao što u otvorenim, prostranim dvorištima, voćnjacima i gajevima.

Kako treba rajčice obrezivati.
(K članku na str. 57.)

Kopuni.

(Piše: Dr. Plus Pavlinić, Zagreb.)

Kopuniranje ili kastriranje pjetlova jedno je od onih sredstava, kojima nesumnjivo podižemo rentabilnost u peradarstvu. Tom procedurom izmijeni se u životinje ne samo njen vanjski habitus (oblik), već čud i unutrašnji biokemički život. Odmah po kastraciji splasne i poblijedi u bivšeg pjevca ruža i podbradak, glas mu promukne, a pjevom rijetko se i javlja. Nakon 2—3 mjeseca perje mu na vratu i sedlu znatno naraste, cijelo mu tijelo poprimi veći, zbijeniji i zdepastiji oblik. O kakvoj živahnosti ni govora. Kretnje su mu laganije, rekli bi, proračunane, ćud mirna, dobrodušna. Zadržava se najradije među mlađarijom i sebi dragovoljno nametne dužnost, da ih pazi, hrani i štiti. Podmetnemo li mu piliće, rado ih prima, a bolje ih njeguje i brani nego li ponekoja kvočka. U toj dužnosti je naprosto neumoran i voljan da ih vodi, dok god oni hoće da ga slijede. U kokoške ne dira niti izaziva tučnjave, stoga i ne trebamo posebnih odjelenja za njih. Hranu ne troši na proizvodnju sperme i kod obične hrane i običnog obilaženja dvorištem lako se goji; on prima za 50% više na tjelesnoj težini nego li pjevac, a dade se vrlo dobro i utovit. Meso mu je masno, sočno, a ukusa najfinijeg, zbog čega se i nesrazmjerno bolje plaća nego li pjevac.

Najpodesnije doba kastracije mladih pjetlića pada u vrijeme pojave spolnog nagona t. j baš u doba, kad ih rad jurnjave i tučnjave moramo iz dvorišta sklanjati. Od tih ranih kastrata pečenka je najfinije stolne vrsti. Inače mogu se kastrirat i stariji za priplod već nepodesni pjevci, samo im meso na ukusu ne dostiže isto.

Sama procedura kastracije nije nikako komplicirana ni po životinju opasna, ako smo se prije tog pothvata dobro upoznali sa anatomskom građom kokošijeg tijela. U tu svrhu poslužit će nam najbolje jedno zaklano mlado pile. Sa trbušne ga strane rasporimo, pa otisnemo li oprezno crijeva van, opazit ćemo s jedne i druge strane hrptenice po jedno pasulju slično jajašce žute ili smeđe boje. Opipamo li prstom okolišnu trbušnu stijenu, nailazimo u blizini sa desne i lijeve strane na po jedan brid zdjeličnih kostiju, što koso vode spram hrptenice i to upravo k mjestu, gdje jajašca usko uz nju priljubljena sjede. Zatvorenih očiju ponovimo par puta prstom taj proslijed nuz brid do jaja tako, da ih budemo sigurno mogli naći i pri operaciji samoj, kad ih okom nećemo moći vidjeti. U blizini jaja, a nuz hrptenicu samu opažamo nadalje i dvije jake krvožile. Povreda ovih pri kastraciji nosi životinji sigurnu smrt.

Za prvo pokusno kopuniranje uzmimo 4—5 mjesečnog pjevca talijanske ili ine pasmine, što rano dozrijevaju, jer u tih su jaja jako razvijena, pa ih lakše pronalazimo. Kroz 24—36 sati pred samom operacijom tog pjetla nećemo hraniti za to, da mu se crijeva isprazne, a pred sam posao spremimo si: oštre škare, čistu zavinutu iglu, konca, posudu sa 2% rastopinom lizola ili kreolina, malu čašicu ulja ili masti i čist ručnik. Osoba, koja nam kod posla pomaže, položi pjetla sebi na krilo nauznak, a repom spram nas. Pjetla drži

lijevom i desnom šakom s leđa i to tako, da palcem i kažiprstom svake ruke prihvati po jedno krilo u korenu i po jednu nogu u stegnu. Nasuprot sjednemo mi, odstranimo pjevcu perje između rta prsne kosti i šupka u veličini nešto više od jedne metalne dvodinarke i to mjesto isperemo lizolnom rastopinom. Palcem i kažiprstom lijeve ruke prihvatimo na to kožu na operušanom mjestu i dobro ju nadignemo, a škarama u desnoj prosiječemo je poprijeko, Presjek mora pasti nekako u sredini između čmare i rta prsne kosti ili pak bliže ovome, inače lako povrijedimo čmar (intestinum). Tanku donju kožicu (trbušnu opnu) presjecimo škarama isto tako oprezno, da crijeva ne zahvatimo. Ispadnu li na ovo crijeva van, to ih polako opet poturajmo unutra. Omastimo nakon desinfekcije kažiprst desne ruke uljem ili mašću, pa ga polako i oprezno uturajmo nuz, recimo, desnu trbušnu stijenu spram dole naprijed. U brzo nailazimo na spomenutu kosinu zdjelične kosti, a po ovoj na jaje samo. Kad smo prstom do njega doprli, zaokrugom ga poslednjeg članka sprijeda obuhvatimo i s ležaja maknemo neznatnim tek pritiskom. — Pritisak na jaje nesmije biti prejak, jer u nekojim slučajevima biva izvanjski ovoj tako mekan, da lako prsne i jaje se provali. Pjevci, u kojih nam se to dogodi, kao ni oni, u kojih nisu oba jaja u cijelosti izvučena, nemaju vrijednosti za tov i najbolje je, da ih odmah prikoljemo. Pritisak po tome ima da bude u glavnome namijenjen onome mjestu, gdje je jaje nuz krvožilu sraslo. — Otisnuto jaje potiskujmo nuz stijenu istim putem, kud smo do njega doprli, spram otvora gore, pomažući si po potrebi i drugom rukom izvana. Da bi i drugo jaje otisnuli, ponovimo isto samo nuz lijevu trbušnu stijenu. Kad je i to gotovo, obuhvatimo i dignimo prstima lijeve ruke rubove otvora, pa ih $^1/_2$ cm. razdalekim ubodima sašijmo i kopuna položimo na noge.

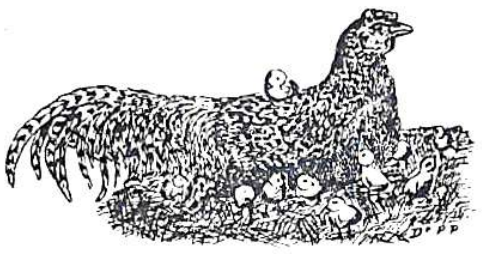

Kopun kao „kvočka".

Krvarenje na presjeku kože beznačajno je, dok ono pri okidanju jaja vrlo opasno. Povredu te vrsti raspoznajemo tako, što kopun po završenoj operaciji ostaje na zemlji čučat ili plazi klepečući krilima, a ne može na noge stati. Ako se za par časaka ne oporavi, koljimo! Ugine li kratko po operaciji znamo, da se to zbilo samo rad povrede krvožila, pa ga mirno možemo speći i pojest, no nikako ne propustimo, da se na mrtvome prije toga ne osvjedočimo o načinu i mjestu povrede, jer to će nam u dalnjoj praksi dobro doći. Kastrate zaterajmo u neku suhu, čistom slamom nastrtu prostoriju, da se snađu i odmore, podajmo im dosta svježe vode i hrane, a kroz dvije nedelje nedajmo im da noće na motkama.

Orezivanje ruže i podbradka nije nužno, bar tog istog dana ne prouzrokujmo im nove boli i nov gubitak krvi. Ako baš hoćemo to da uradimo rad vanjskog obilježja, odložimo to na koju nedelju kasnije.

Pitanja i odgovori.

G. M. A., Š. — Izgleda, da ste vi Vaše mlade voćke preobilno nagnojili dušičnim umjetnim gnojivima (čilskom salitrom i cijanamidom), pa je razumljivo, da su nekoje uginule, a preostale ove godine sasvim slabo napreduju. Preobilno gnojenje uopće, a napose spomenutim dušičnim gnojivima škodi svim biljkama, pa i voćkama. Ne samo, da sada ne će koristiti zalijevanje razrijeđenom gnojnicom, nego se time zlo može samo i pogoršati, jer gnojnicom dodajete opet nove količine dušika. Dobro će biti, ako oko voćaka posijete travu, koja će bar djelomice potrošiti suvišak dušićnih hraniva iz tla. I umjereno gnojenje superfosfatom i kalijskom solju moglo bi biti od koristi. — Naglašujemo: Umjetna gnojiva podižu prirod znatno, ako se svrsishodno upotrebljuju. Ako nam nisu točno poznate potrebne količne, tad je bolje uzeti radije nešto manje nego li više od propisanih količina umjetnih gnojiva.

G. S. D., Vinkovci. — Nametnik na poslanom nam oleandrovom lišću jest „oleandrov crvac" (Aspidiotus Nerii), proti kojemu će koristiti pranje odnosno štrcanje lišća otopinom 3 do 5 grama kalijskog sulfida u 1 litri vode. Štrcati treba opetovano u razmacima od nekoliko dana, no nakon svakog štrcanja pomenutom otopinom oprati, odnosno poštrcati biljke čistom vodom. Listove, na kojima se nađe tek po koji crvac, lako ćemo očistiti, jer crvca možemo prstom, kakim mekim drvcetom, noktom ili četkicom skinuti, osobito nakon štrcanja. Odviše zaražene listove, pa i cijele grančice i grane, odrezat ćemo, ako bi nam čišćenje spomenutom otopinom ili sapunjačom zadavalo odviše posla.

G. Ljudevit Zakošek, Brod n/S. — „Čudo botanike" nije u istinu nikakvo „čudo", već biljka „Arum cornutum", o kojoj smo mi u posebnom članku obavijestili naše cij. predplatnike još u XII. broju god. 1924. U tom članku, pod naslovom „Cvijeće, koje živi od zraka", prikazali smo, kako je to moguće, da se ta biljka razvije iz lukovice, bez vode i bez zemlje. Upozorili smo naročito, da se i iz lukovice običnog našeg luka crljenca ili iz gomolja koruna razvija biljka i prije nego li smo luk odnosno korun usadili u zemlju. — Premda se lukovice od Arum cornutum oglašuju i u njemačkim, holandijskim i francuskim listovima kao „čudo botanike", nema tuj u istinu nikakovog čuda. Jedino čudo je u tom, da Vam se desilo, te Vam lukovice, koje ste od našeg oglašivača nabavili, nisu kako bi trebalo proklijale i procvjetale. Mi poznajemo naše oglašivače kao solidne i savjesne vrtlare i trgovce, pa nam je blizu pomisao, da je u ovoj stvari neuspjeh možda ipak poslijedica bilo koje pogriješke u Vašem postupku. — Dakako da neku posebnu odgovornost za pojedine produkte kojega od naših oglašivača ne nosimo niti možemo nositi, pa ako ste uvjereni, da ste dobili lukovice slabije kakvoće, izvolite se obratiti izravno na onoga, od kog ste ih kupili. Ako je pogriješka na njemu, uvjereni smo, da je nehotična i da će on u vlastitom interesu nastojati, da ju popravi.

Književne vijesti.

Slovenska sveska „Poljoprivrednog Glasnika" izlazi dne 10. o. mj. Svi članci i sve ilustracije u toj svesci prikazivat će pojedine grane gospodarske privrede u Sloveniji tako, da će dati jasnu sliku o tamošnjim gospodarskim prilikama. Ovu svečano opremljenu svesku uglednog „Poljoprivrednog Glasnika" prikazat ćemo u posebnom članku slijedećeg broja „Uzornog Vrtlara", ali već sada upozorujemo, da će unaoč povišene naklade Slovenska sveska biti sigurno ubrzo raspačana, pa preporučamo svakome, tko ju želi imati, neka ju što prije naruči (cijena 20 Din.) od Uprave „Poljoprivrednog Glasnika", Novi Sad (Željeznička ulica br. 20).

Dr. A. Langhoffer: **„Liječenje biljem".** — Primili smo ovu lijepo opremljenu knjižicu sa vrlo lijepom tabelom od kojih 40 ljekovitih biljaka, pobliže opisanih u tekstu. — Cijena joj je 24 Dinara u knjižarama ili poštom kod nakladnika: Vladimira Horvata, Zagreb, Štrosmajerova ulica 6.

Knjižicu je napisao naš odlični i uvaženi saradnik, sveuč. prof. g. Dr. A. Langhoffer, pa se već po tom sama sobom preporuča. Na 16 stranica sitnijeg sloga opisano je 40 ljekovitih biljaka, uz mnoge praktične upute o sabiranj., sušenju i upotrebi ovih biljaka za liječenje.

Svima, koji za korisnu pouku te vrsti imadu interesa, toplo preporučamo ovu knjižicu.

Glavni i odgovorni urednik: **Stjepan Pirnat, prof., Zagreb, Ciglana broj 24.** — Vlasnik i izdavač: **Konzorcij „Uzorni Vrtlar".** — Tisak: **M. Šek, Zagreb, Strossmayerova ul. 6.**

Knjiga o povrću

Povrćarstvo

(Uputa u proizvodnju povrća)
od prof. Stj. Pirnata

Knjižarska cijena 20 Dinara. - Naši pretplatnici dobivaju ovu knjigu za 25% jeftinije, t. j. za 15 Din., poštom 2 Din. više. Novac se šalje unaprijed.

Salon najbiranijeg

svježeg cvijeća

Import — Export!

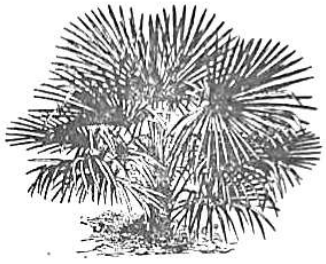

Kaktusi! Palme!

Nadgrobni vijenci! Dekoracije dvorana!
GIRLANDI, ARANŽIRANJE NASADA, KITE I T. D.

Fanika Birk

Nikolićeva 7 - Zagreb - (Music-Hall)

Višekratnim oglašivanjem polučuje se

sigurnu uspjeh!

Jaja

za nasad

od zajamčenih čistokrvnih sjev. amerik. Plymouth-Roks kokoši, težina pjetla 6—7 kg., kokoši 3—4 kg. izvrsne zimske i ljetne nesilice, fina pečenka, lak odgoj, velika otpornost, ponovno importirana dva pjetla i tri kokoši za obnovu krvi stajahu Din 4575·—, prodaje:

G. Janković
Glina (Hrvatska)

dvadeset godina postojeća uzorna peradarnica i specijalno gajenje Plymouth-Roks pasmine, odlikovana na izložbama: Osijek 1912., Glina 1912., Karlovac 1913., Prag 1914., Subotica 1925. Gajenje u dva roda, jedan za pjetlove, drugi za kokoši. — Kratka uputa kao i sve obavijesti, koje spadaju na odgoj, bolest i hranu peradi, badava i franko. — Nadalje preporučam po meni kroz više godina isprobano izvrsno hranivo za male piliće i odraslu perad, prvo sitnije, temeljna hrana malih pilića, drugo krupnije, za odraslu perad: 5 kg. franko omot i franko svaka pošta u državi 70·— Din. 603

Propagirajte svuda „Uzorni Vrtlar"!

Tražim

mjesto za naučnika, 16 god. starog, u vrtlariji, gdje bi dobro izučio vrtlarstvo. Upite sa naznakom uvjeta molim slati na naslov: Jos. Navratil, rud. vrtnar, Trbovlje I. 899

Preporuka.

Svima prijateljima gajenja kunića mogu osobito preporučiti **„Strokovni klub za gojenje domaćih kunića", Kamnica** pri **Mariboru**, kod kojeg sam prošle godine nabavio mlade kuniće za rasplod, na potpuno zadovoljstvo. — Milatić, Stari grad (Dalmacija).

Cvjetni lonci!

Prva jugoslavenska keramička tvornica J. Kopecky, Daruvar, nuda sve vrsti cvjetnih lonaca uz umjerene cijene. Zahtjevajte od tvrtke cjenik!

Tko želi nabaviti

stroj za mlivenje kostiju

(Knochenmühle) za okretenje rukom odnosno motorom, neka se upitom obrati na upravu našeg lista. - (Cijene su od Din. 150·— do Din. 1400·—)

Pauna

mladog, sposobnog za rasplod, želim kupiti. Tko ima na prodaju, neka javi. Adolf Taschler, trgovac, Drenovci (Srem).

Vrtnarskega pomoćnika!

koji znade samostalno raditi u svim granama vrtlarstva in voćarstva traži pod ugodnimi pogoji: **Franjo Horvath**, trg. in umjet. vrtnar u **Velenju** (Slovenija).

Ručne kosilice za travnjake

u vrtovima i parkovima, vrlo dobre kakvoće, uz cijenu od 800 do 1400 Dinara. Samo za pretplatnike posreduje dobavu Uprava „Uzornog Vrtlara".

Golubove

Maltezere, crne Römere i lepezaše (Fächere) ima nekoliko pari na prodaju: Ivančić, Zagreb, Hatzova ul. Cijena paru 60—80 Dinara.

Nekoliko dječaka

sa otoka Krka **želimo dati u nauk** praktičnim vrtlarima, po mogućnosti takovima, koji se bave i voćarstvom, vinogradarstvom, pčelarstvom i svilogojstvom. Dječaci bi ostali 2, 3 do 4 godine kod dotičnog vrtlara, kod kojeg bi dobivali stan i hranu. Pobliže upute interesentima daje Uprava „Uzorni Vrtlar", Zagreb, pošt. pret. 201

»TERMINAR«

praktična sprava za ustanovljenje dana leženja sviju vrsti domaćih životinja. Cijena po komadu 10 Din., a naručuje se kod autora:
Dr. PIUS PAVLINIĆA
Zagreb, Tvornička ul. 10

KULTURA KAKTUSA

IVO LUCHA

ZAGREB
Josipovac 15

Bogati izbor preko 200 vrsti kaktusa, tustika (Succulenta), kao i prekrasnih vrsti palma, naranča, limuna i mandarina u stablikama i t. d. — Vrtlari znatan popust!

Nuđam

svoje priznato lijepe velecvjetne francuske originalne **Chabaud** klinčace (karanfilje), cvatu od juna do novembra, 80—90% gurmate. Jake dva puta pikirane biljke od sredine aprila u divot mješavini, 100 kom. 150—200 Din. Zbirka ljetnog cvijeća u 20—30 vrsti, pošt. sandučić 200 kom. 150 Din. Dalije u 40 najboljih i najnovijih vrsti, jake lončanice, od sredine maja à 5—10 Din.

J. Krejči, trg. vrtlar, Slov. Konjice. 849

ŠKOLSKI VRT

Prilog „Uzornog Vrtlara“ godišta IV. | List za unapredenje školskog vrtlarstva i gospodarsko-prosvjetnog rada narodne :::: škole. :::: | Lipanj-Juni 1926. Broj 2.

Školski vrt i osnovna gospodarska obuka.

Stara je riječ: Ne za školu, nego za život učimo. — Ovo vrijedi i za osnovnu školu, pak je posvema prirodno, da osnovna škola, i to upravo u školskome vrtu, približi djetinjem motrenju i opažanju sve one prirodnine, koje ga i u kasnijem životu okružuju, te su mu i potrebne za bolji, ljepši i ugodniji život ili baš i za samo uzdržavanje na životu.

Našlo se doduše prigovarača i školskom vrtu, a prigovor njihov sadržavao je obično ovo: Osnovna škola treba da je opće obrazovna i uzgojna, a ne kakva stručna pa niti gospodarska škola.

No zar se osnovna škola ikoliko odvraća od svog uzgojnog i opće obrazovnog zadatka time, ako školsko dijete, budućeg zemljoradnika, pobliže upozna upravo sa onim dijelom prirode, u kojem će i od kojeg će živjeti cio svoj vijek. Potrebe realnog života mora i osnovna škola da uzima u obzir. Ali upravo u tome može da se lako zapadne u pogriješno mišljenje i pogriješan rad.

Pouka u raznim granama gospodarstva (ratarstvu, voćarstvu — vinogradarstvu, povrćarstvu, cvjetarstvu, pčelarstvu, stočarstvu i dr.) u osnovnoj školi nije i ne može da bude sama sebi svrhom, nego treba da služi opće obrazovnim ciljevima. Da osnovna škola dostigne te opće obrazovne ciljeve, da dakle učenika formalno obrazuje, služi se škola raznim obučnim gradivom. Obučno gradivo bilo iz kojeg područja mora da bude cjelovito, zaokruženo, poredano u neki sistem; inače se ne može niti računati na ikakav znatniji opće-obrazovni efekat.

Ne smije se dakle niti iz gradiva gospodarske obuke istrgnuti tek nekoje fragmente, ne ćemo li, da i opće-obrazovni efekat bude fragmentaran. Naše nastavne osnove za osnovne škole sadrže obilje gospodarsko-obrazovnog gradiva, manje ili više valjano odabranog i poredanog.

Školski vrt jest jedino sredstvo, da se sve to gradivo savlada solidno, daleko od ikakvog verbalizma, a uza to takovom lakoćom, te ovaj dio obuke redovno najvećma veže interes djece.

Što li djeca sve u školskom vrtu ne vide i ne nauče! A sve to kanda nenamjerice, gledanjem, radom. Zar dakle ovo materijalno znanje o gospodarstvu valja omalovažavati?

Ne, nipošto; ne bi ga valjalo omalovažavati, još manje izbjegavati. Ovakovim tako reći nenamjernim materijalnim gospodarskim obrazo-

vanjem osnovna je škola u mnogo slučajeva vrlo uspješno izvršila gospodarski preporod pojedinih sela i čitavih krajeva. No svaka takva škola imala je bilo kakav školski vrt, a imala je dakako i spremna, zauzeta učitelja, koji je htio i umio da potpuno izvrši svoju rodoljubnu dužnost.

Значај школског врта — баште.

Специјално за Црну Гору.

Пољопривредна пропаганда, која је неопходна и ријечју и дјелом, неизводи се у довољној мјери у многим покрајинама наше шире домовине — Југославије. Има тому разних узрока. Њу треба да изводе људи од пера и знања, чија ријеч треба да је праћена: стварношћу, огледима (покусима) демонстрацијама, начином, који је опипљив за сељака и доноси му стварне користи. Тај и само такав начин пропаганде јест моћан чинилац за уливање воље, поглавито код школске дјеце, тога подмладка и узданице за модернизирање у пољској привреди. Код ових малишана, здравих и напредних треба почети, јер старији (нарочито у Црној Гори) остадоше на тачци, на којој су се и затекли — тешко се помичу. „Старо дрво сломи, не исправи“ — каже народна пословица.

Људи за пропаганду има у свима напреднијим земљама под разним именима; код нас „путни наставници“ — учитељи, али најподеснија и најпозватија јест она група просвјетних радника, која је увијек међу дјецом, међу сељацима, а то су народни учитељи и свештеници. Ови просвјетни апостоли треба да су и апостоли унапређења пољске привреде, треба да одговоре своме тешком задатку, одуже се и оправдају оно велико народно повјерење: васпитача нашег подмладка!

За извођење овог тешког задатка „пионерске“ пропаганде треба имати опитна (покусна) поља, треба имати начина, да своју теорију примијени на пракси, да дјетету — слушаоцу речено упечати стварно на пракси.

Наш сељак без разлике, којег је незапамћени рат изнурио, доведен је свакодневним приликама па и обећањима до скептицизма али и неког уображења, да све знаде. То су врло хрђаве мане и осебине код већине сељака (поглавито у Ц. Гори), што омета, право кочи напредак наше закржљале привреде уопште и посебице. Дужност је дакле путних учитеља и просвјетних радника, да ову сумњу разбију, да неки стари обичај, који се сматра неком традицијом, потпуно сруше, те сељака извуку из мрака и поведу стазом новотарија и корисних стварних наука. Њему треба стварност, не теорија; јер сељак слабо чита књиге и листове и највише да их има. Тај почетак, то уливање (реалности) стварности треба између осталог покушати преко школске дјеце — најподеснији начин, о чему се је потписани увјерио приликом држања низа практичних предавања у Нар. основ. школама у срезу Горском (Ц. Гора) у мају 1925. и марту 1926. год. То поље, дакле, за дјецу

јест школска башта, а за сељака — привредника — државни расадници.

Школска башта — врт — била би и јест први расадник, који је подесан за тај први рад са дјецом, да им се из ње заједно са знањем отворе очи, даде и улије добра воља за унапређење баштованства, ове корисне гране газдовања.

У нас (у Ц. Гори) на подизању школских расадника скренута је била најозбиљнија пажња од 1906. год. — чак је ондашње одељење Народне Привреде на Цетињу израдило план и упутство „подизања школских расадника“ при народним основним школама под број 1400. од 15. јула 1906. г. На темељу тога, већина школа добила је подесног земљишта два и више рала земље и већ се приступило послу. Балкански (1912.—1913. год.), па одмах велики европски рат порушио је све то и сада треба на ново почињати.

Данас, кад се је постигло оно, што се је жељело и кад се економски стоји добро, а уједно и прикупљене у заједници радне снаге — не остаје нам друго, него да се обнове школске баште. То можемо са мало трошка; јер ако школа нема подесног земљишта — има црквених добара, има општ. земљишта — најзад, да се прилозима створи опитно поље за школску дјецу. То нам треба и то морамо створити, ако желимо, да наш подмладак припремимо и за „пионере“ и љубитеље савремене (модерне) културе поменутих и других грана газдовања.

Ст. Бар, априла 1926. г.

Агр. И. М. Калуђеровић,
путни наставник за виногр. и воћар.

Školski vrt — sredstvo uzgoja i obuke.

Glasoviti grčki uzgajatelj Platon, vrlo je dobro uočio, da se radom u prirodi dade mnogo dobra učiniti za pouku mladeži. I zaista mnogo toga može se temeljitije obraditi i naučiti u prirodi, nego li u zatvorenim prostorijama. Tomu se nije ni čuditi, znademo li da je priroda prva učiteljica ljudi, ako je znaju valjano motriti, a to je baš dužnost škole.

I moderni uzgojitelji znadu shodno udesiti poučavanje školske djece baš u krilu majke naravi, a zato su naročito pogodni školski vrtovi, u kojima se uz obavljanje gospodarskih poslova mnogo i poučava. Školski vrtovi razgranjuju se u voćnjake, povrtnjake, cvijetnjake; tu je i pčelinjak, pa se sve to upotrebljava i za privikavanje djece na rad, budi se osjećaj za ljepotu i pobuđuje ćustvo za ćudoredni život.

Tako se za svaki predmet pučke škole i nenamjerno, a lahkim načinom nalazi i zorno predočuje sve ono što je u prirodi. Ovu onda djeca znaju bolje motriti, razumjeti, te je zavoliti, a tko voli prirodu, ljubi više i samog njezinog Stvoritelja.

I isti jezik svoj se učimo. Ta kolike li samo prirodnine vidi se kako rastu, živu. Svaka ima svoje ime, svaka zahtjeva poslovanje i njegu svoje vrsti. Jedan to zove ovako, drugi onako, treći možda prema

tuđem jeziku, četvrti prema pokrajini i t. d. Sve to svede učitelj na pravo, t. j. čisto narodno nazivlje.

Pomislimo na zemljopis, kada ga u koncentričnim krugovima provadamo, počam od položaja vrta prama stranama svijeta, pak promatranja zavičaja, sastava tla i sl. dok ne predemo na domovinu te državu.

Ovo zgodno spajamo s povješću, starim predajama, običajima naroda, spomenicima i dr., te „lijepu našu domovinu" slavimo uzdižuć je istom himnom u poletnoj duši mališa i ondje, gdje je pjesnik razdragan slavio svoj dom, i ondje, gdje je Sava i Drava i sinje more; i ondje, gdje brdine lozicama..." „eto naše domovine!"

Pa i račun i mjerstvo u vrtu učimo. Zorno prikazujemo, te zajedno s djecom pravimo i kuteve i likove, mjerimo i privikavamo tim na samoradnju, vježbamo i oko i ruku, a jačamo mišice, dok uz put brojimo i dobrajamo i množimo i dijelimo, dapače i razlomke tumačimo. Mjesto koncem oko zabodenog središta na školskoj ploči, natežemo špagom obod kruga za cvijetnjak, provlačimo premjer i dolazimo čak na Ludolfov broj, a toliko lijepih primjera eno i za obračunavanje ploštine i t. d.

Dolazimo i na prirodopis, prirodoslovlje. Eno nam sva sila zorova za životinjsko i bilinsko carstvo, a po rudnom gazimo. Eno kvaročinaca na bilju, eno nametnika. To sve učitelj motri s djecom u vrtu, pokazuje, radi, tumači nepoznato i na slično upozorava. Ovdje djeca vide upliv sunca na bilje, gledaju požrtvovni rad pčelice i dive se skladnim zakonima prirode, te neminovnim njezinim zahtjevima.

I sustali su malo, a i to treba. Nu promjenom rada nastaje i neki odmor. I zato će se čak i zapjevati, razonoditi, nu ne u prašnom i zagušljivom zraku sobe, već u mirisu ozona i ljupkom dašku povjetarca, gdje će se nadimati grudi, a ujedno slaviti dom i rod.

Radom u školskom vrtu će se najlakše provesti prava koncentracija obuke, a uz put naučiti na međusobnu snošljivost među škol. drugovima, strpljivost, n. pr. kod plijevljenja korova, samilost prama životinjama, ljubav ka korisnim pticama i mnogo, mnogo toga.

Izgleda možda nevjerojatno, da su se baš kraj radeće djece na međi šk. vrta, a u duplju kruške diljem godina gnjezdile sjenice. Par češljugara je nad stazom šk. vrta savio gnjezdo i othranio mlade na dolnjoj grani jabuke, a da nije ni trebalo opominjati djecu, da čuvaju dom korisnih ptica. Kad su pak na ravnim i čistim stazama vrta iza odulje suše a pred promjenom vremena opažene gliste, kojeg li veselog razgovora među učenicima, koji su u njima odmah opazili vijesnike promijenjenog uzdušnog tlaka. Ili, oblačno je nebo jutrom na sve strane, a učitelj će: — Ivane, hoće li biti kiše iz ovog natmurenog neba? — Molim, reći ću dok vidim kako pčele izlaze iz košnica. — I eno ga za čas, te kaže, da će ipak biti lijep dan. I pogodio je, a da nije ni gledao na školski tlakomjer. Ma takovog ne će u životu ni imati doma, a gojiti će — veli — pčele, jer je to u školi proučio. Znade čak, da nagon pčeli kaže ono isto, što i devi kaže unapred, da će u Sahari u skoro puhati vrući vjetar — Samum. Đaci bilježe selidbu ptica zajedno, radosno motre kako kukac, božja ovčica, jede krvavu uš, a zgražaju se kad nemilosrdni pastir muči bjeloušku. Osim mnoštva pouka iz prirodoslovlja, ponukani su neprisilno na stvaranje

sudova; u opće — kraj zabave, — spremaju se za život. Pa tko ne bi mogao naći obilje prilike za uzgajanje i obučavanje u školskom vrtu, kad se tuj takove i tomu slične stvari nenamjerno i neprisiljeno usadaju u dušu djeteta za čitav njegov vijek.

J. Bobinac

Motrenja i pokusi u školskom vrtu.

Školski vrt pun je živih prirodnina, koje će osnovnoj stvarnoj (napose prirodoznanstvenoj) obuci vrijediti daleko više nego li najpotpunije zbirke prirodopisnih učila, najpomnije izrađene slike i modeli. Doduše, valja priznati, da i ovakove zbirke osnovnoj obuci mnogo vrijede, pa im ni mi ne kanimo vrijednost podcjenjivati, no jasno je da živa biljka ima tu golemu prednost pred slikom, *što je živa*, pa njezine listove možemo opipati, cvjetove omirisati, stabljiku joj možemo i prerezati da vidimo kakova je u svom prerezu. Možemo mjeriti, koliko je biljka kroz par dana uzrasla, i t. d. — Potpuni pojam o kojoj životinji, primjerice o običnom zecu, dobili smo tek onda, kad smo zeca vidjeli gdje je skočio iz svog skrovišta i nagno u bijeg. Mogli smo doduše vidjeti i na slici zeca u trku, ali samo u jednom jedinom momentu tog trčanja. A to nije isto. Tko galeba nije vidio u letu, jedva će ga i prepoznati, sve da ga ima nadjevena kod kuće.

Bilo bi zanimivo znati, koliko gradskih, i to školovanih, ljudi ne raspoznaje pravo na pr. žitarice u polju, premda se u svim školama uči poznavati žitarice. Koliko ljudi (školovanih) ne razlikuje jelu od omorike, pa im je sve što ima igličasto lišće — bor. O svemu se tome u školi učilo, sve se to izvrsno poznavalo na — slici. No kao što je i najbolja slika ukočena, negibiva i po tom nenaravna, tako su i predodžbe o tim prirodninama ostale negibive, ukočene, nenaravne i nepotpune. Osnovna prirodoznanstvena obuka ne smije se dakle zadovoljiti mrtvim slikama prirodnina, nego mora da djeci omogući, da što više živih prirodnina upoznaju: životinja i bilina. I već zato je svakoj školi (gradskoj kao što i seoskoj) bezuvjetno potrebit pa ma kako mali *školski vrt*.

U školskom vrtu bit će obilje prilike, da djeca upoznaju razne prirodnine, napose biljke, ne samo po njihovom obliku, nego i po njihovom životu, koji se kod biljke kaošto i kod svakog živog organizma ispoljuje u bezbroj raznih životnih pojava. Na pojedinoj biljci u školkom vrtu bit će prilike, da se motri i opaža kako ona raste, kako se naginje k svjetlu, kako za sušna dana i u suhu tlu omlohavi, dok ju večernja i jutarnja svježina opet ispravi. Opažat će se kako se razvija pup, list i cvijet, kako od cvijeta nastaje plod, i t. d. i t. d. Tko bi ovako naprečac nabrojio sve ono, što se može i treba da motri i opaža kod jedne žive biljke. No da motrenja i opažanja budu što potpunija, treba da se udešavaju i svrsishodni pokusi (opiti, eksperimenti).

Bez pokusa ne može se ni u osnovnoj školi. No ti pokusi jednostavni su, ne iziskuju baš nikakovih specijalnih aparata, pa ih svaki učitelj može uz malo volje lako izvađati. Svi ti pokusi izvode se samo zato, da se pojedini životni pojav na biljci što bolje izolira, da ostali

pojavi ne smetaju jasnom motrenju i opažanju. Evo nekoliko takovih pokusa: Bez korijenja ne može biljka da se hrani a niti da se održi na životu. Odrežemo li biljci korijenje, uginut će. — Biljka ne može da se hrani, ne ima li zdravo, zeleno lišće. Odrežemo li biljci sve lišće, biljka će uginuti. — Biljka ne može da se hrani, ne ima li u zemlji dosta vlage. Ako biljku niti za najveće suše ne zalijemo, nego upravo omogućimo potpuno osušenje tla, biljka će uginuti. — Držimo li biljku stalno u tmini (u vrtu prekrijemo ju kakvim sandučićem) vidjet ćemo, da će biljka ubrzo poblijediti, zakržljati i konačno uginuti. Ove i slične, jednostavne pokuse o hranidbi i uvjetima života biljaka upotpunit će pokusi sa samim tlom uz koje je biljka vezana. Tako će biljka bolje uspijevati na tlu, koje smo bolje obradili: okopali, pognojili, odvodnili ili navodnili i t. d. Mogli bismo nabrojiti ovdje još mnoštvo pokusa, lako izvedivih, jednostavnih, ali i vrlo vrijednih, no ovome članku ne namijenismo tu zadaću. Svaki učitelj lako će se i sam domisliti, što treba kod pojedinog motrenja da istakne, što da izolira, pak će prema tome i udesiti pokuse. U „Školskom vrtu" mi ćemo iscrpivo prikazati mnogo takvih pokusa i upozoriti na mnoge važne momente, koji utječu na uspjeh pokusa.

Naši životinjski pomagači.

Mnogi i mnogi posao u vrtu, voćnjaku, na oranici ili u vinogradu ne bi nam donio uspjeha, kad nam ne bi pomagali razni naši životinjski pomagači. Treba da s njima upoznamo školsku djecu, neka se ona već iz mala nauče, da te svoje pomagače cijene, čuvaju, da im vraćaju milo za drago.

Nažalost mnogi gospodar slabo pozna te svoje pomagače, pa ih često smatra svojim neprijateljima, štetočincima, i zatire ih gdjegod ih stigne. Da tek letimično upoznamo nekoje od tih naših prijatelja i pomagača!

Tko li od nas ne pozna običnu božju ovčicu ili božjeg volka (Coccinella septempunctata), u koje je kugljasto pokrilje sa sedam piknjica. Ima i drugih kojekakovih božjih ovčica sa raznim brojem piknjica. I sami kornjaši, kao što i ličinke božjih ovčica marljive su tamaniteljice lisnih ušenaca. Stoga ih se nađe na takvom bilju, koje su napali ušenci, a ima ih cijelog ljeta, jer se tijekom godine raspluđuju u nekoliko pokolenja.

Od većih korisnih kornjaša osobito su korisni razni brsci ili trčci (Carabus), u kojih su dugačke, brze noge i jaka čeljusna kliješta. Među kornjašima oni su isto, što su među sisavcima zvjeri. Navaljuju na razne kukce, gusjenice, ličinke, a kako su jaki, svladaju i istog hrušta. Cio taj rod brzih trčaka treba da smatramo vrijednim svojim pomagačima, a napose gusjeničara moščara (Carabus auratus), u kojeg je pokrilje sjajne zlatno-zelene boje. Srodne su im i poljske hitre (Cicindella campestris), koje iz svojih rupica u zemlji vrebaju i napadaju razne kukce i gusjenice.

Neprocjenivu korist čine nam i razne ose nametnice (Ichneumonidae). One se za svoju potomčad pobrinu na taj način, da svoja jajašca snesu na tijelu ili dapače u tijelu nekojih kukaca, gusjenica i ličinaka. Ličinke, što se iz ovih jajašaca izvale, izjedu onda dotičnu životinju, u kojoj su se izlegle.

Zatiranjem muha, mušica, gusjenica i raznih noćnih leptirića znatno nam koristi i poznati dugonogi pauk kosac (Phalangium parietinum).

Od sisavaca mnogo nam koristi krtica, koja se hrani isključivo samo životinjskom hranom, naročito raznim kukcima, crvima, ličinkama, gujavicama, puževima i sličnim životinjicama, kojih potamani mnogo, jer zbog mučnog rovanja pod zemljom treba mnogo hrane.

Što je krtica pod zemljom, to je šišmiš u zraku. On u lijetu pojede mnoštvo muha, mušica, sitnijih kornjaša i noćnih leptirića.

Mnogo puževa, gusjenica i drugih kojekakovih štetočinaca uništi žaba krastača (gubavica). Gdješto (kao na pr. u Parizu) vrtlari upravo kupuju žabe krastače i drže ih u staklenicima i klijalištima. I obična žaba kreketuša vrlo nam je korisna.

Medu najvrijednije naše pomagače treba ipak da ubrojimo mnoge naše ptice pjevice. One potamane nebrojene količine raznih štetočinja: kukaca, crvi, ličinaka, gusjenica i slič. Tako obična sjenica uništi dnevno oko 15—20.000 leptirovih jajašaca, a crvenrepka na sat oko 600 muha. Doduše dalo bi se mnogim pticama i prigovoriti, što ljeti rado pojedu i po koju sjemenku, pa i plodove razne, no šteta, koju nam time učine, nije ni spomena vrijedna, ako se omjeri o golemu korist, koju nam cijele godine čine zatiranjem raznih štetočinaca. Treba zato, da se već školska djeca priviknu, da korisne ptice pjevice čuvaju, pa da ih uza svoj vrt vežu hranilnicama, umjetnim gnijezdima i t. d.

Spomenuli smo samo nekoje od životinjskih naših pomagača. Ima ih još, al za sad neka je i ovo dosta.

Uređaj školskog vrta.

Školski vrt mora biti lijepo i svrsishodno uređen.

Lijep je onaj vrt, koji se općenito lijepo i slikovito dojimlje, a takav mora biti svaki školski vrt. Svrsishodno uređen je onaj školski vrt, koji može da u punoj mjeri posluži obrazovnim ciljevima škole.

Školski vrt treba da je uređen tako, da u njemu školska djeca, a pod umnim vodstvom učiteljevim, uzmognu na temelju motrenja, opažanja (i pokusa) na živim prirodninama i prirodnim pojavama sticati važne spoznaje o prirodi i prirodninama. Ove spoznaje sticat će se u školskom vrtu na mnogo objekata i to tako reći svaki dan, pa će one konačno postati potpuna svojina dječjeg intelekta, postat će zapravo neka osvjedočenja, te će u kasnijem životu odrasla čovjeka moći da ravnaju mišljenjem i radom njegovim.

U školskom će dakle vrtu biti sve ono, što će nastavi poslužiti kao objekat za motrenje i opažanje, te sticanje spoznaja o onome dijelu prirode, koji čovjeka svaki dan okružuje. Tuj će dakle biti: voćnjak ili bar pojedine voćke na raznim mjestima vrta, povrtnjak, cvjetnjak (cvjetne gredice i rondeli), po mogućnosti i zemlja oračica ili barem posebne vrtne gredice sa raznim ratarskim biljem, naročito žitaricama i krmivim biljkama. Uza to treba da je u školskom vrtu valjano

uređeno klijalište, pa i kompostište. Gdje je moguće, neka uza školski vrt bude i pčelinjak, pa uređaj za gojenje peradi, kunića eventualno i ostalih sitnijih domaćih životinja.

Jedino ondje, gdje je površina zemljišta suviše malena, pa nije moguće urediti ovako potpun školski vrt, manjkat će pojedini posebno odijeljeni dijelovi, ali će ipak biti i u takvome vrtu svega onog, česa ne manjka ni u običnom kućnom vrtu.

Ne ćemo prenatrpavati školski vrt onim, što može jednako dobro, pa možda i bolje, u slobodnoj prirodi poslužiti obrazovnim svrhama škole. Tako na pr. šumu ne ćemo saditi u školskom vrtu, sve ako bi za to bilo i obilje prostora.

Tako zvani botanički odio u školskom vrtu (sa raznim domaćim i stranim biljkama) ne spada u školski vrt seoske osnovne škole. No u gradskim, kao i u građanskim i raznim srednjim školama biti će takav botanički odio u školskom vrtu od znatnije važnosti, pogotovo u onim mjestima, gdje nema javnih botaničkih vrtova.

Ni u građovima ne smije u školskom vrtu manjkati zemlja ora čica ili barem po koja obična vrtna gredica sa najvažnijim gospodarskim biljem. Dakako, da će se u gradovima i industrijskim predjelima povrćarstvu, voćarstvu i cvjetarstvu priklanjati još nešto više pažnje, nego li u selima i pretežno zemljoradničkim predjelima.

MINISTARSTVO PROSVETE
KRALJEVINE SRBA, HRVATA I SLOVENACA
Broj 65.531
8. juna 1926. godine — Beograd.

Oblasnim i sreskim školskim nadzornicima!

Na predlog Prosvetnog Središnjeg Odbora odobravam i preporučujem svima narodnim knjižnicama i čitaonicama, kao i knjižnicama osnovnih škola, da nabave za svoje knjižnice i to:

1. „Uzorni Vrtlar“, koji izlazi u Zagrebu pod uredništvom g. Stepana Pirnata, profesora, Ciglana 24, Zagreb. Cena je 40 Din godišnje.

2. „ZDRAVLJE“, organ Društva za čuvanje narodnog zdravlja, koji izlazi u Beogradu, Knez Mihajlova 3. Cena je 20 Din godišnje.

3. „POLITIČKA BIBLIOTEKA“, koja izlazi u Beogradu, Vlajkovićeva ul. 4. Cena je knjizi 12 Dinara.

4. „SAVJETNIK KOD IZBORA ZVANJA“ u izdanju „Hrvatskog Radiše“ u Zagrebu. Cena je 15 Dinara.

Stavlja se u dužnost oblasnim i sreskim školskim nadzornicima, da se zauzmu, na narodne školske knjižnice po mogućstvu nabave ove časopise i knjige.

Pomoćnik Ministra Prosvete:
Drag. S. Obradović, s. r.

Da je prepis veran svome originalu tvrdi:
Šef Odseka za Narodno Prosvećivanje:
Jov. Popović, s. r.

Sadržaj: Školski vrt i osnovna gospodarska obuka. — Значај школског врта (баште). — Školski vrt, sredstvo obuke i uzgoja. — Motrenja i pokusi u školskom vrtu. — Naši životinjski pomagači. — Uređaj školskog vrta. — Ministarstvo Prosvete preporuča naš list.

Glavni i odgovorni urednik: **Stjepan Pirnat, prof., Zagreb, Ciglana br. 24.** — Vlasnik i izdavač: **Konzorcij „Uzorni Vrtlar“.** — Tisak: **M. Šek, Zagreb, Strossmayerova ulica br. 6.**

Kakva sjetva, takva žetva!

Sve što trebate za Vaš vrt!

Sve što trebate za Vaš park!

Prijatelju! Najveće naše domaće vrtlarsko poduzeće, sa ogromnim plodnim kompleksima jest glasovita tt.

»Vrt« Džamonja i dr.

društvo s o. j. * Maribor * (Slovenija)

Interurbani telefon 150. Brzojavni naslov: „DŽAMONJA MARIBOR"

Ne razbijaj mnogo glave! Što god trebaš iz vrtlarstva, bilo za trgovinu, salone, parkove ili kućne vrtove i grede, dobit ćeš najpovoljnije kod domaćeg vrtl. poduzeća „Vrt" Džamonja i dr.! Evo što n. pr. imade?

Najveći izbor raznovrsnog

cvijeća

i ukrasnog bilja za sobe, salone, restauracije, kavane, parkove i manje vrtove!

Izrađuje planove za klasične, romantistične i mixt parkove, ukrasne manje i veće vrtove i voćnjake, te preuzima potpunu izradu istih.

20 velikih staklenika
sa centralnim grijanjem!

Prodaja raznovrsnog **oruđa**
za vrtlarstvo, voćarstvo i vinogradarstvo.
Umjetni gnoj i razna sredstva protiv bolesti bilja.

Sjemenje

povrća, cvijeća i gospodarskog bilja sa vlastitih sjemenogojskih plantaža i od najboljih svjetskih proizvađača sjemenja.

Raznovrsne plemenite

voćke:

jabuke, kruške, trešnje, kajsije, vlšnje, šljive, breskve, orahe, mušmule, dunje (kutine) u raznim oblicima: visoko i polustablasto, grmičasto, piramide, U-oblici, palmete, vodoravni i uspravni kordoni i t. d.

Plemenite vinove loze
na amerikanskim podlogama, ribizla, ogrozda, malina i jagoda u najboljim vrstama!

Presade

povrća, cvijeća i šparge
najboljih vrsta!

Ukrasno
drveće za drvorede,
konifere, ukrasno gimlje i trajno cvijeće. Oko 200 vrsti raznih Dahlia (Georgina), zatim Canna, gladiola, irisa, lovora, aukuba, evonymus, tuba-ruža, zumbula, tulipana i t. d., i t. d.

Odio za vrtl. arhitekturu!
Projektiranje parkova, vrtova, javnih nasada i t. d.

Zahtjevajte najnovlji
ilustrovani cjenik!
Vrtlari i preprodavaoci dobivaju popust!

Dobit ćete u našem poduzeću!

Tisak M. Sok, Zagreb.